

Apró közlemény / Short communication

A *Leymus arenarius* előfordulása a Kiskunságban

CSECSERITS Anikó^{1*}, BAKRÓ-NAGY Zsolt², KELEMEN András^{2,3,4}, RÉDEI Tamás¹,
TÓTH Gábor² & TÖLGYESI Csaba^{5,6}

- (1) Ökológiai Kutatóközpont, ÖBI, H-2163, Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.; *csecserits.aniko@ecolres.hu
(2) Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, H-6000, Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.
(3) Debreceni Egyetem TTK Ökológiai Tanszék, H-4032, Debrecen, Egyetem tér 1.
(4) Ökológiai Kutatóközpont, ÖBI, Lendület Vegetáció- és Magbank Dinamikai Kutatócsoport, H-2163, Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.
(5) Szegedi Tudományegyetem TTK Ökológiai Tanszék, H-6726, Szeged, Közép fasor 52.
(6) MTA-DE Lendület Funkcionális és Restaurációs Ökológiai Kutatócsoport, H-4032, Debrecen, Egyetem tér 1.

Occurrences of sea lyme grass (*Leymus arenarius*) in the Kiskunság, Hungary

Abstract – We present six new occurrences of a rare non-native species, the sea lyme grass (*Leymus arenarius* (L.) Hochst.) in the Kiskunság region, Hungary. The populations grow in disturbed, secondary habitats (e.g., abandoned fields, recultivated landfills, surroundings of farms), but one of them begins to expand on the adjacent natural open sandy grassland. Most of the occurrences occupy several hundred square meters and in some cases it forms almost monodominant stands. We suppose that the species has the potential to become an invasive species in this inland sand region.

Keywords: adventive plant, Danube–Tisza Interfluve, neophyte, ornamental plant, Poaceae, potentially invasive species

Összefoglaló – Egy idegenhonos, élő fűfaj, a buckalakó partirozs (*Leymus arenarius* (L.) Hochst.) hat kivadult állományát találtuk a Kiskunságban. A fajnak a Nagyalföldről eddig még nem volt adata. A legtöbb előfordulás több száz négyzetméter kiterjedésű, néhány esetben a faj szinte monodomináns állományt alkot, és az egyik állomány már egy nyílt homokpusztagyepben is megjelent. Feltételezésünk szerint ez a faj a Duna–Tisza közti homokhátságon akár inváziós fajjá is válhat.

Kulcsszavak: adventív növény, dísznövény, Duna–Tisza köze, neofiton, Poaceae, potenciálisan inváziós faj

A *Leymus arenarius* (L.) Hochst. (szinonim: *Elymus arenarius* L.) a fűfélék (*Poaceae*) közé tartozó élő, klonális növény. A faj magyar névére PRISZTER (1998) több javaslatot is tesz: elsőként a homoki hajperjét említi, de a partirozs és cimbor nevet is ajánlja. Az *Új Magyar Fűvészkönyv* a buckalakó partirozs nevet használja (KIRÁLY 2009) ezért ebben az írásban mi is ezt követjük. A hajperje nevet KIRÁLY (2009) a *Hordelymus* (Jess.) Harz nemzetségre alkalmazza.

A *Leymus arenarius* Európa északi és nyugati tengerpartjain őshonos (BOND 1952, GREIPSSON & DAVY 1994), ugyanakkor Európán belül, de más kontinenseken is sok helyen ültetik homokkötés céljából (GREIPSSON & DAVY 1994). Észak-Amerikában, a Nagy Tavak mellett jelentős inváziós fajként tartják számon (REID & EMERY 2017). Európán belül pedig Finnországban figyelték meg utak és vasutak mentén a terjedését (SOUMINEN 1970), valamint Csehországban szerepel a nem őshonos fajok listáján, mint alkalmi megtelepedő (PYŠEK *et al.* 2012).

Kedvelt dísznövény, kertészetekben homoki hajperje néven árulják, és számos nemesített változata van forgalomban. Elterjedten ültetik, különösen a Kiskunságban, mint napos helyeket és tápanyagban szegény talajt kedvelő növényt. Mind BALOGH *et al.* (2004), mind KIRÁLY (2009) szerint alkalmi megtelepedő faj hazánkban. Ugyanakkor az online Flóra Atlasz (BARTHA *et al.* 2020) alapján eddig csak három helyről jelezték előfordulását: Győrből Schmidt Dávid (2003), Pécsről Csiky János, Kovács Dániel és Wirth Tamás (2003) flóratérképezési adatát ismerjük, Várpalotáról KIRÁLY *et al.* (2009) közölte. A Nagyalföldről nem találtuk adatát. Jelen írásunkban hat újabb, Kiskunságban kivadult állomány megtalálásáról számolunk be.

1. állomány: 2020. 08. 24-én Jakabszállás határában [N 46.758388°, E 19.644369° - N 46.758657°, E 19.644529°, KEF: 9283.2] mintegy 120 m²-es buckalakó partirozs állományra bukkantunk (Cs.A., R.T.). Az állomány egy fiatal, akácból és fehér nyárból álló faültetvény és a földút közti mezsgyén nőtt, majdnem monodomináns állományt alkotva. A következő fajokkal együtt fordult elő: *Ambrosia artemisiifolia*, *Artemisia campestris*, *Asclepias syriaca*, *Cenchrus incertus*, *Conyza canadensis*, *Cynodon dactylon*, *Kochia laniflora*, *Populus alba*, *Robinia pseudoacacia*, *Scabiosa ochroleuca*, *Setaria viridis*, *Silene alba*, *Verbascum lychnitis*.
2. állomány: Ágasegyháza határában, elhagyott tanya mellett 2018 óta ismert (Cs.A., R.T.) egy jelentős, kb. 600 m²-es állomány, mely egy regenerálódó parlagon terjeszkedik [N 46.799707°, E 19.466783° - N 46.799884°, E 19.479649°, KEF: 9182.4]. Itt a következő fajokkal fordul elő együtt: *Artemisia campestris*, *Asclepias syriaca*, *Asparagus officinalis*, *Calamagrostis epigeios*, *Conyza canadensis*, *Cynodon dactylon*, *Dactylis glomerata*, *Eryngium campestre*, *Festuca vaginata*, *Verbascum lychnitis*.
3. állomány: 2020. július elején Pirtótól északra bukkantunk egy állományra [N 46.519719°, E 19.422373°, KEF: 9482.4] (T.Cs., B.Zs., K.A.). Ezen a területen, mintegy 0,5 ha-on fordul elő a faj, néhol monodomináns, néhol lazább állományokat alkotva. Az állomány nagy része egy 2010-ben rekultivált hulladéklerakón tenyészik, de az egykori szemétkerakó dombja mellett található, aktuálisan nem bolygatott nyílt homokpusztagyepben is megjelentek egyedei.
4. állomány: 2020 tavaszán Nyárlőrinc határában [N 46.870578°, E 19.845425°, KEF: 9185.1], egy akác és fenyő ültetvények által körbezárt tisztáson találtuk meg (T.G., K.A.) a buckalakó partirozs mintegy 800 m²-es, monodomináns állományát.
5. állomány: 2020 július elején Kecskemét, Méntelek településrésze mellett egy tanyák szegélyezte parlagon [N 46.961967°, E 19.586789°, KEF: 9083.2] találtunk (K.A.) egy néhány száz négyzetméteres kivadult állományt.
6. állomány: 2020. július 9-én Csemő közelében [N 47.099000°, E 19.635250°, KEF: 8983.2], út menti bolygatott gyepben találtunk (B.Zs.) egy szintén néhány száz négyzetméteres állományt.

A faj nagytermetű, klonálisan jól terjedő, optimális körülmények között rengeteg magot érlelő növényként veszélyes lehet a jó állapotú homokpusztagyepre is. A most talált előfordulásai között vannak nagy kiterjedésűek és olyanok is, amelyek nem közvetlenül lakott területek mellett helyezkednek el. Egyik állománya már egy nyílt homokpusztagyepben is megjelent. Mindez arra utal, hogy a Kiskunság homokján is sikeres inváziós fajjá válhat.

Állományaiban megfigyeltük, hogy viszonylag kevés egyed virágzott, például a legnagyobb, pirtói állományban (ahol kb. 0,5 ha-on volt jelen) mindössze 471 virágzó hajtást találtunk (ezekről egytől-egyig eltávolítottuk a virágzatot). Ennek az állománynak egy részét 2020. július első felében a KNPI munkatársai lekaszálták, de augusztus végére már nem lehetett látni a különbséget a kaszált, illetve a nem kaszált rész között.

Minden jel arra mutat, hogy egy terjedése korai szakaszában lévő inváziós növényfajjal állunk szemben, ezért fontos az állományok felderítése és az ellenük való védekezés megkezdése.

Irodalom

- BALOGH L., DANCZA I. & KIRÁLY G. (2004): A magyarországi neofitonok időszerű jegyzéke és besorolásuk inváziós szempontból. – In: MIHÁLY B. & BOTTA-DUKÁT Z. (szerk.), *Özönnövények. Biológiai inváziók Magyarországon*. TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 61–92.
- BARTHA D., BÁN M., SCHMIDT D. & TIBORCZ V. (2020): *Magyarország edényes növényfajainak online adatbázisa* (<http://floraatlasz.uni-sopron.hu>). – Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Növénytan és Természetvédelmi Intézet.
- BOND T.E.T. (1952): Biological flora of the British Isles. *Elymus arenarius* L. – *Journal of Ecology* 40(1): 217–227.
- GREIPSSON S. & DAVY A.J. (1994): *Leymus arenarius*. Characteristics and uses of a dune-building grass. – *Icelandic Agricultural Sciences* 8: 41–50.
- KIRÁLY G., NAGY A., KIRÁLY A. & KORDA M. (2009): Kiegészítések a magyar adventív-flóra ismeretéhez IV. – *Flora Pannonica* 7: 3–31.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2009): *Új Magyar Fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok*. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, 616 pp.
- PRISZTER S. (1998): *Növényneveink*. – Mezőgazdasági kiadó, Budapest, 548 pp.
- PYŠEK P., DANIHELKA J., SÁDLO J., CHRTEK J. Jun., CHYTRÝ M., JAROŠÍK V., KAPLAN Z., KRAHULEC F., MORAVCOVÁ L., PERGL J., ŠTAJEROVÁ K. & ŠTAJEROVÁ K. (2012): Catalogue of alien plants of the Czech Republic: checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. – *Preslia* 84(2): 155–255.
- REID M.L. & EMERY S.M. (2017): Native and exotic foundation grasses differ in traits and responses to belowground tri-trophic interactions. – *Plant Ecology* 218(2): 173–183.
- SUOMINEN J. (1970): On *Elymus arenarius* (Gramineae) and its spread in Finnish inland areas. – *Annales Botanici Fennici* 7: 143–156.

Beérkezett / received: 2020. 12. 09. • Elfogadva / accepted: 2021. 01. 21.